

Ekonomiutskottet

Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitras verksamhetsberättelse för 2023

INLEDNING

Remiss

Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitras verksamhetsberättelse för 2023 (B 4/2024 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ordförande för förvaltningsrådet Mika Lintilä, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- överombudsman Atte Jääskeläinen, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- operativ direktör Nina Honkala, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- direktör Elina Ravantti, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund och utgångspunkter för bedömningen

Sitra definierar sig själv som ett framtidshus. Sitra inledde sitt arbete 1967 som forsknings- och utvecklingsfinansiär och har under årtiondena utvecklats till en mångsidig tankesmedja, ett organ för främjande av försök och en plattform för samarbete. För ett framtidshus är det väsentligt att följa och förutse förändringar också i utvecklingen av den egna organisationen och de egna verksamhetssätten.

Ekonomiutskottet lämnar årligen sitt betänkande om Sitras berättelse. Fonden är en självständig offentligrättslig fond som står under riksdagens garanti och där förvaltningen övervakas och principerna för verksamheten beslutas av ett förvaltningsråd som utses av riksdagen. Fonden har som mål att främja en stabil och balanserad utveckling i Finland, en kvantitativ och kvalitativ tillväxt i ekonomin samt internationell konkurrensförmåga och internationellt samarbete genom att i synnerhet verka för genomförandet av sådana projekt som effektiviserar utnyttjandet av de samhälls-ekonomiska resurserna eller höjer forsknings- och utbildningsnivån eller i vilka utvecklingsalternativen för framtiden reds ut. Ekonomiutskottet betonar Sitras självständiga roll som tankesmedja och bedömer i detta betänkande prioriteringarna och utvecklingsbehoven i Sitras verksamhet i allmänhet.

Betänkande EkUB 7/2024 rd

Sitras teman och verksamhetssätt

Sitras verksamhet 2023 baserade sig på den strategi som drogs upp 2020, och samtidigt har arbetet med att utarbeta en ny strategi inletts. Sitras teman har varit rättvis dataekonomi, demokrati och delaktighet samt hållbarhetslösningar. Centrala höjdpunkter i prognostiseringen och utbildningsverksamheten har varit översikten Megatrender 2023, ledarskapsutbildning i hållbar ekonomisk politik och inledandet av den nya utbildningen i framtidens EU-ledarskap.

År 2023 färdigställdes en nationell färdplan för rättvis dataekonomi. Över 700 experter deltog i arbetet och nätverket inledde över 20 reformer för att påskynda förändringen. Sitra har strävat efter att främja en rättvis dataekonomi också genom flera praktiska försök. Exempel på detta är bland annat försök med digitala behandlingsformer, smart styrning av hamntrafiken och digitala produktpass. Sitra har främjat dataekonomin också på EU-nivå genom att ge nästa kommission rekommendationer om en europeisk datastrategi och genom att främja utnyttjandet av hälsodata.

Inom temat demokrati och delaktighet har Sitra experimenterat med nya metoder, till exempel genom att inom välfärdsområdena genomföra försök med så kallad deliberativ demokrati i form av invånarpaneler. Ekonomiutskottet fäster också uppmärksamhet vid det pågående arbetet för att utveckla transparensen i lagstiftningsprocesserna. Avsikten är att skapa en ny digital planeringsmodell för lagstiftningsprojekt för statsrådet.

När det gäller hållbarhetslösningar har Sitra utvecklat konkreta verktyg för beräkning av företagens ekologiska fotavtryck. Sitra deltar också i EU:s påverkansarbete inom branschen och har lagt fram förslag för kommissionen om uppdatering och utveckling av den europeiska gröna given. Sitras roll som föregångare i arbetet för cirkulär ekonomi har fått bred internationell uppmärksamhet, och Sitras kompetens har utnyttjats till exempel inom FN för att sammanställa en verktygslåda för lösningar för cirkulär ekonomi. Sitra har också lagt grunden för EU:s beslut om ett kompetenscentrum för cirkulär ekonomi. Ekonomiutskottet betonar betydelsen av Sitras arbete när det gäller att gestalta och lyfta fram kopplingarna mellan naturen och ekonomin i den offentliga debatten och som en del av beslutsfattandet.

Mot en ny strategi

Ekonomiutskottet har tidigare vid bedömningen av Sitras verksamhet fäst uppmärksamhet vid behovet av att koppla Sitras arbete till det samhälleliga beslutsfattandet på olika nivåer och på så sätt utnyttja arbetsresultaten i större utsträckning än för närvarande. Ekonomiutskottet noterar att många element i verksamheten 2023 på ett mycket mångsidigt sätt visar på uppnåendet av detta mål. Sitras verksamhet bör vara synlig och det är viktigt att resultaten av dess arbete utnyttjas på alla beslutsnivåer och med bred geografisk täckning såväl lokalt, regionalt och nationellt som inom EU och internationellt.

Sitra kan ha en betydande roll också som en del av innovationsverksamheten och -systemet. Sitras uppgift är framför allt att bygga broar och stärka kunskapsunderlaget för FoUI-besluten och innovationssystemets förmåga att agera strategiskt.

Betänkande EkUB 7/2024 rd

Sitras handlingsfrihet som självständigt framtidshus behöver kombineras med en trovärdig och kontinuerlig utvärdering av verksamheten och utveckling av indikatorer. Å andra sidan måste man också inse att det ingår i karaktären av Sitras verksamhet att man också får misslyckas och att en betydande del av resultaten av dess arbete inte kan bedömas med kvantitativa mått. Dessutom är ibruktagandet av resultaten av verksamheten och omfattningen av utnyttjandet i sista hand beroende av andra aktörers beslutsfattande.

Sitras nya strategi publiceras i juni 2024. Publiceringen infaller tidsmässigt i ett läge där det finns många aktuella utvecklingstrender som utmanar Sitra att förnyas. Stora samhällsproblem, som oundvikligen också syns i inriktningen av Sitras arbete, är bland annat att befolkningen åldras, att den ekonomiska tillväxten avstannat och att den säkerhetspolitiska miljön har förändrats. I en problemfylld omvärld är det viktigt att fokusera på det väsentliga och Sitras lagstadgade grundläggande uppgift är mer aktuell än någonsin. I dessa tider framhävs också betydelsen av denna uppgift för att stärka samhällets resiliens. Samtidigt bör Sitra kunna reagera ännu smidigare på eventuella nya överraskningar och diskontinuiteter och vid behov rikta om sin verksamhet snabbt. För detta behövs också en mer strategisk prognostisering av Sitras arbete, som genomsyrar hela verksamheten.

Ekonomiutskottet betonar också betydelsen av kontinuitet inom de branscher där Sitra som föregångare har skapat expertis som det är motiverat att utnyttja i stor utsträckning och på lång sikt. Sitras verksamhet handlar också om att finna lösningar på långsiktiga utmaningar, och strävan efter smidighet i verksamheten får inte strida mot detta mål.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av berättelse B 4/2024 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen har ingenting att anmärka med anledning av berättelsen.

Betänkande EkUB 7/2024 rd

Helsingfors 30.5.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Sakari Puisto saf
medlem Noora Fagerström saml
medlem Kaisa Garedeu saf
medlem Lotta Hamari sd
medlem Helena Marttila sd
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Matias Mäkynen sd
medlem Mikko Savola cent
medlem Pia Sillanpää saf
medlem Oras Tynkkynen gröna
medlem Heikki Vestman saml
ersättare Pauli Aalto-Setälä saml
ersättare Teemu Kinnari saml
ersättare Juha Mäenpää saf.

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Tenhunen.